

POHLED NA ŘIČANSKOU ULICI
Z JESENICE SMĚREM K OSNICI
(VPRAVO). VLEVO PARALELNÍ
ULICE NÁKUPNÍ

VIEW OF ŘIČANSKÁ ULICE LEADING
FROM THE TOWN OF JESENICE
TOWARDS OSNICE (RIGHT). TO THE
LEFT IS THE PARALLEL SHOPPING
STREET (NÁKUPNÍ ULICE)

Foto Photo: Jan Mañas, 2020

Vliv stavebního rozvoje na polohu a podobu center malých obcí – vyhodnocení pomocí metody Space syntax

The Influence of Building Development on the Location and Form of the Centers of Residential Communities – an Evaluation Using Space Syntax

Jan Mañas

The impact of suburbanization on the spatial configuration of street networks of small residential communities is the subject of the present research, which consists of an analysis of the metropolitan areas of Prague and Brno. This paper examines the spatial impacts of suburbanization and its consequences in communities that were often the subject of sociological or social-geographical research in the past. Over the past 30 years, the examined settlements have doubled in size, both in terms of population and of buildings. Special attention was intentionally paid to street networks, as they form a kind of a skeleton for every residential community. This circumstance has a significant influence on the interconnection of individual parts of a community, their connection to the outside world, the location of functions within the community, and movement between them. Similarly, the street network plays a role in the fragmentation or availability of individual parts of a community and the ensuing spatial segregation, which may affect the separation of residents of individual parts of the community from other parts of the same community.

It was the rapid and often debatable construction boom around large cities in the Czech Republic following the Velvet Revolution that resulted in a several-fold increase in built-up areas. In many cases, this phenomenon not only negatively affected the lives of residents, but also the physical structure and thus the function of settlements as such. The structure of communities is characterized by a high degree of inertia. Changes can result in problems that are difficult to solve or even irreversible.

The aim of the work is to analyze the street network of select areas and assess how well they manage to fulfil their potential with respect to commercial facilities, which are one of the basic components of a functioning community. The research presented two hypotheses, which were tested using the methods of global integration (Integration HH) and terrain research of the given settlements involving analysis of the location of commercial facilities.

By using the Space Syntax indicator of integration created in the mid-20th century by Bill Hillier and Julienne Hanson, the current location of the most integrated places was identified based on the current state of the street network. The result was compared with the location of the most

integrated places and state of the street network before 1989, after which we checked whether the potential of these places is currently being met with the presence of commercial facilities.

In most cases, the development of the street networks in these communities transformed the structure of the settlements through radical changes to the location of the most integrated places, implying a shift from the older to newer parts of the community. The new places, however, generally do not utilize their potential and the commercial and civic amenities remain in the original centers.

The results of analysis of the two largest Czech cities may serve as inspiration for additional settlements as they design their spatial planning and materials at a local level for the placement of businesses, or it may help optimize the current state of these businesses. The findings also show the need to examine the possible impacts of planned development in land-use studies, ideally in the long run. At the same time, attention should be focused at the very beginning on prevention, addressing the causes within the street network of settlements that redistribute potentials. The costs of such solutions may generally be lower than the corrective measures used to address negative consequences.

Úvod

Stavební rozvoj související se suburbanizací kolem velkých měst je velmi diskutovaným tématem několika uplynulých let. Je jedním z dynamických procesů, kterými se mění metropolitní oblasti v České republice, ale i ve světě. Vztah suburbanizace k původní zástavbě sídel i k celému sídelnímu systému je vnímán převážně jako problematický vzhledem k často nekonceptnímu vymezení technické infrastruktury a navržení nových lokalit jako prostorově oddělených. Řada publikací se také zabývala dopady suburbanizace po sociální stránce, zejména v oblasti sociální segregace.²

Suburbium je charakteristické svými často odloučenými lokalitami, které vznikají napojením uliční sítě na svůj kontext jen v několika málo bodech. Je to dáno repetitivním vzorcem často se klikaticích ulic,³ které jsou suburbánní zástavbou vedeny. Důsledkem je hůře prostupné území jako celek, které má menší schopnost interakce se svým okolím,⁴ stejně jako omezení alternativ automobilové dopravy dané jejich špatnou dostupností.⁵

Výzkum se zabýval konfigurací zástavby a uliční sítě původně převážně venkovských obcí. Před začátkem intenzivní suburbanizace měla většina zkoumaných sídel jako hlavní veřejné prostranství náves, kde se soustředila občanská vybavenost (obecní úřad, základní škola, obchod aj.). Tato prostranství představují těžiště sídla, tedy nejvíce integrovaná, a tudíž nejsnáze dostupná místa v sídle. K takovým místům se váže geneze sídla a mají největší potenciál stát se cílem lidí. Proto jsou atraktivní pro umístění veřejné a zejména komerční občanské vybavenosti.

Vznikem nových suburbánních lokalit se může změnit dostupnost historicky vzniklého těžiště v rámci sídla.⁶ Zjištění mohou být použita pro posouzení dostatečnosti a vhodnosti regulace prostorového uspořádání zkoumaných sídel územním plánováním po roce 1989. A to v případě, kdy došlo ke změně polohy nejintegrovanějšího místa, které není potřebně vybaveno.

Cíl výzkumu

Výzkum se zaměřuje na vliv, který má suburbanizace na centra v malých sídlech, kdy je zkoumána konfigurace suburbánní zástavby. Cílem výzkumu bylo zjištění vlivu suburbánního rozvoje na polohu nejvíce integrovaného místa v sídle, které od

roku 1989 prošlo dramatickým stavebním rozvojem. Identifikované místo by mělo být těžištěm sídla a zároveň atraktivní pro komerční vybavenost, a tak bylo druhým cílem výzkumu ověření naplnění potenciálu komerční vybavenosti.

Na základě cílů výzkumu byly formulovány dvě hypotézy. První se snažila objasnit, zda stavební rozvoj zapříčinil transformaci daného sídla a v souvislosti s tím došlo k přesunutí nejintegrovanějšího místa v rámci původní části (jádra sídla), nebo zda stavební rozvoj znamenal vysunutí nejintegrovanějšího místa do suburbánní oblasti. Druhá hypotéza na první reagovala a v případě, že došlo k přesunu, zjišťovala, zda nové nejintegrovanější místo na sebe váže komerční občanskou vybavenost, kterou jsou v měřítku obce zejména restaurace či obchod.

H1: Plošný rozvoj přesunul nejintegrovanější místo sídla mimo jádrovou náves či náměstí.

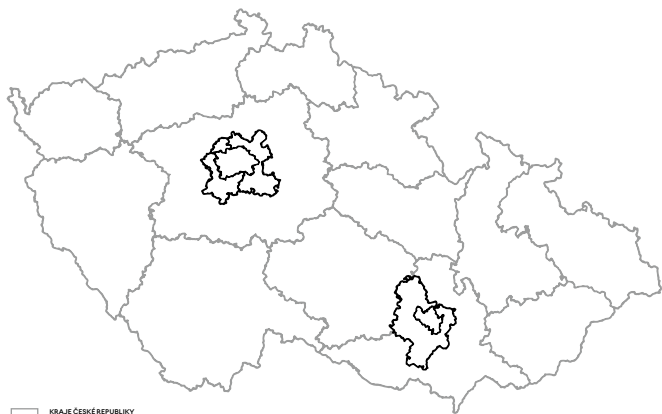
H2: Nová poloha nejintegrovanějšího místa obsahuje komerční občanskou vybavenost.

Přítomnost komerční občanské vybavenosti byla ověřována terénním průzkumem daných lokalit, který byl proveden v březnu 2019.

Metodika práce Metoda Space syntax

Konfigurační teorie,⁷ na níž jsou založeny metody Space syntax, se zaměřuje výhradně na topografické uspořádání prostoru. Touto metodou tedy nejsou brány v potaz např. hierarchizace, topografie či organizačně-dopravní řešení. Metoda nebere v úvahu metrické ani časové vzdálenosti, ale vzdálenost je definována pomocí axiálních linií. Space syntax se zaměřuje především na jednoduchost prostupu prostorem ve smyslu co nejmenšího počtu změn směru trasy od počátku do konce.

Metoda Space syntax byla v minulosti mnohokrát použita při přeměně významných veřejných prostorů, z nichž můžeme jmenovat kupříkladu Trafalgar Square (realizace Foster + Partners) nebo Old Market Square v Nottinghamu (realizace Gustafson Porter).⁸ Metoda za dobu svého používání potvrdila i závěry, ke kterým docházely studie zabývající se plánováním veřejného prostoru a publikace propagátorů (územního) plánování bez znalosti metody Space syntax. Ukázala, že uspořádání prostoru

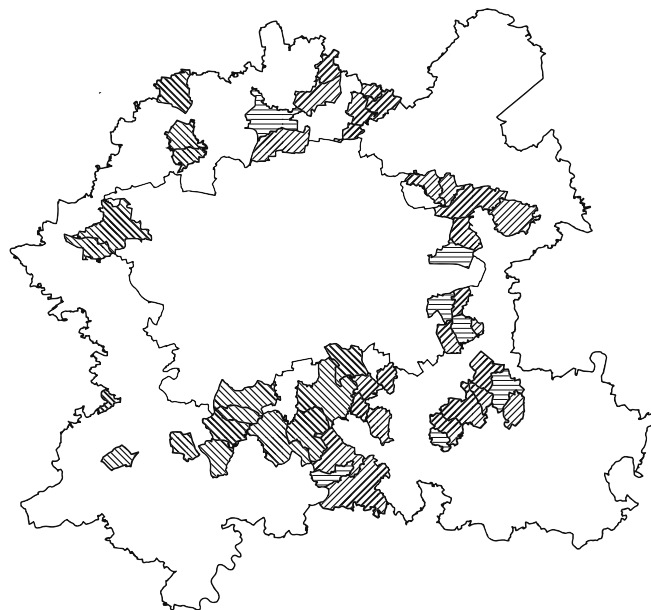

- KRAJE ČESKÉ REPUBLIKY
REGIONS OF THE CZECH REPUBLIC
- VYBRANÉ OKRESY
SELECTED DISTRICTS

VYBRANÉ OKRESY ČESKÉ REPUBLIKY
SELECTED DISTRICTS OF THE CZECH REPUBLIC
Autor Author: Jan Mañas, 2020

PRAHA-ZÁPAD
PRAGUE-WEST

Březová-Oleško, Dolní Břežany, Holubice, Hostovice, Chýně, Jesenice, Karlík, Libeň, Ohrobec, Průhonice, Psáry, Řitka, Statenice, Trnová, Velké Přílepy, Vestec,⁹ Zvole

- VYBRANÉ OBCE, OKRES PRAHA-ZÁPAD
SELECTED MUNICIPALITIES, DISTRICT PRAGUE-WEST
- VYBRANÉ OBCE, OKRES PRAHA-VÝCHOD
SELECTED MUNICIPALITIES, DISTRICT PRAGUE-EAST
- PŘIDANÉ OBCE
ADDED MUNICIPALITIES
- HRANICE ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ
BOUNDARIES OF THE STUDY AREA

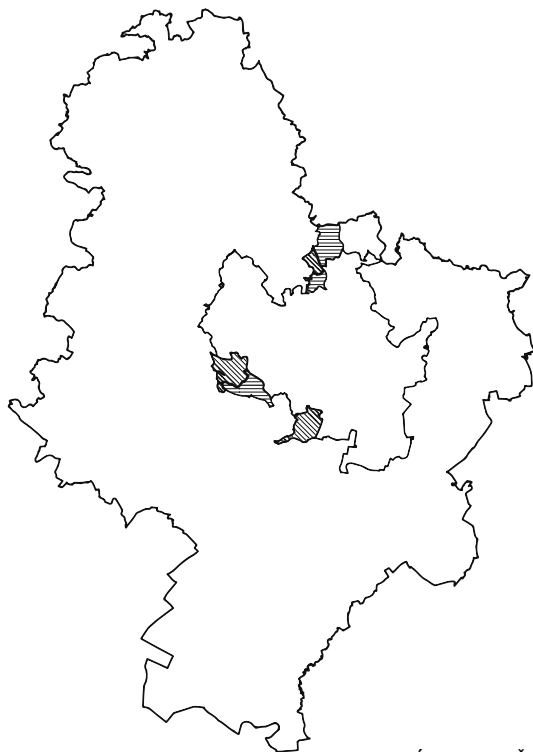
PRAHA-VÝCHOD
PRAGUE-EAST

Babice, Bášť, Dobřejšovice, Herink, Hovorčovice, Jenštejn, Kamenice, Křenice, Květnice, Louňovice, Měšice, Mratín, Nehvizdy, Nová Ves, Nupaky, Popovičky, Předboj, Sulice, Svěmyslice, Šestajovice, Tehov, Tehovec, Všešary, Zdiby, Zeleneč,¹⁰ Zlatá

VYBRANÉ OBCE PRAŽSKÉHO METROPOLITNÍHO REGIONU
SELECTED MUNICIPALITIES OF THE PRAGUE METROPOLITAN REGION
Autor Author: Jan Mañas, 2020

BRNO-VENKOV
BRNO-COUNTRY DISTRICT

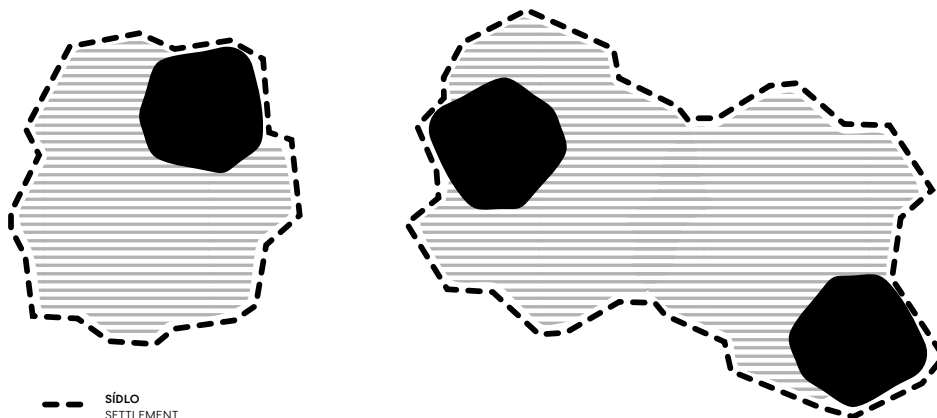
Česká, Moravany, Popůvky

- VYBRANÉ OBCE, OKRES BRNO-VENKOV
SELECTED MUNICIPALITIES, DISTRICT BRNO-COUNTRY
- PŘIDANÉ OBCE
ADDED MUNICIPALITIES
- HRANICE ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ
BOUNDARIES OF THE STUDY AREA

VYBRANÉ OBCE BRNĚNSKÉHO METROPOLITNÍHO REGIONU
SELECTED MUNICIPALITIES OF THE BRNO METROPOLITAN REGION
Autor Author: Jan Mañas, 2020

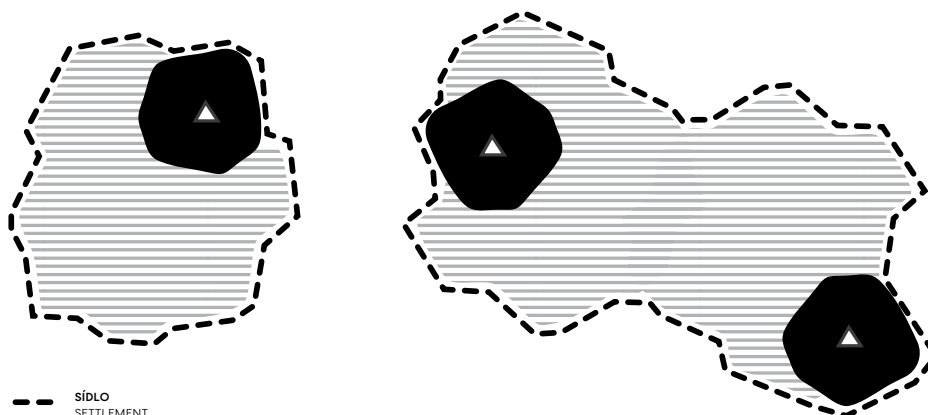
SCHEMATICKÉ ROZDĚLENÍ SÍDEL. VLEVO JÁDRO SE SVOU SUBURBÁNNÍ OBLASTÍ TVOŘÍ SÍDLO; VPRAVO SÍDLO TVOŘENÉ VÍCE JÁDRY, KTERÁ JSOU NAVZÁJEM SPOJENA SUBURBÁNNÍ OBLASTÍ
JÁDRO: ZASTAVĚNÉ ÚZEMÍ DO ROKU 1989
SUBURBÁNNÍ OBLAST: ÚZEMÍ ROZVÍJENÉ OD ROKU 1989 DO SOUČASNOSTI
SÍDLO: OBLAST SESTÁVAJÍCÍ Z JÁDRA A SUBURBÁNNÍ OBLASTI

SCHEMATIC DIVISION OF SETTLEMENTS. TO THE LEFT, THE CORE AND SUBURBAN AREA(S) JOINTLY FORM SETTLEMENTS. ON THE RIGHT, THE SETTLEMENT IS FORMED BY SEVERAL CORES, WHICH ARE INTERCONNECTED BY A SUBURBAN AREA
CORE: BUILT-UP AREA BEFORE 1989
SUBURBAN AREA: AREA DEVELOPED FROM 1989 TO THE PRESENT
SETTLEMENT: AN AREA CONSISTING OF A CORE AND SUBURBAN AREA

--- SÍDLO
 SETTLEMENT
 ■ JÁDRO
 ORIGINAL AREA
 ▨ SUBURBÁNNÍ OBLAST
 SUBURBAN AREA

Autor Author: Jan Mañas, 2020

STABILNÍ POLOHA INTEGROVANÉHO CENTRA V JÁDROVÉ ČÁSTI

STABLE POSITION OF THE INTEGRATED CENTER IN THE CORE PART

Autor Author: Jan Mañas, 2020

--- SÍDLO
 SETTLEMENT
 ■ JÁDRO
 ORIGINAL AREA
 ▨ SUBURBÁNNÍ OBLAST
 SUBURBAN AREA
 ▲ NEJINTEGROVANĚJŠÍ MÍSTO
 THE MOST-INTEGRATED PLACE

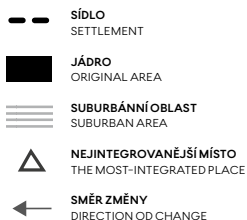
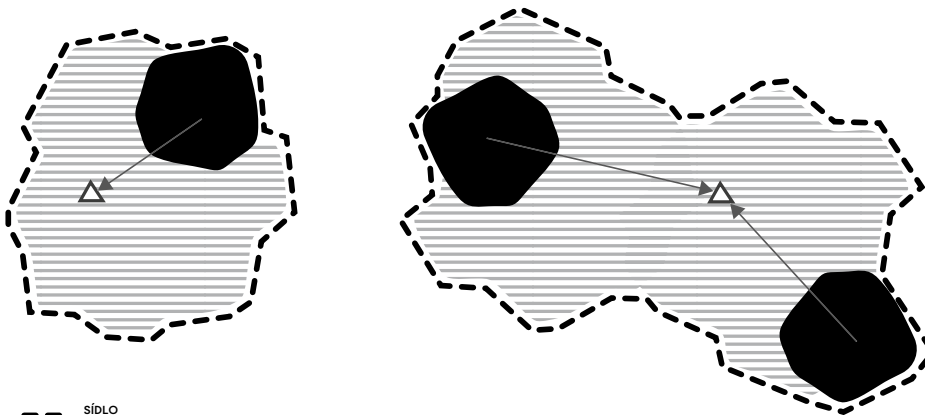
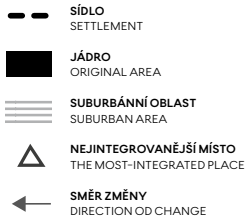
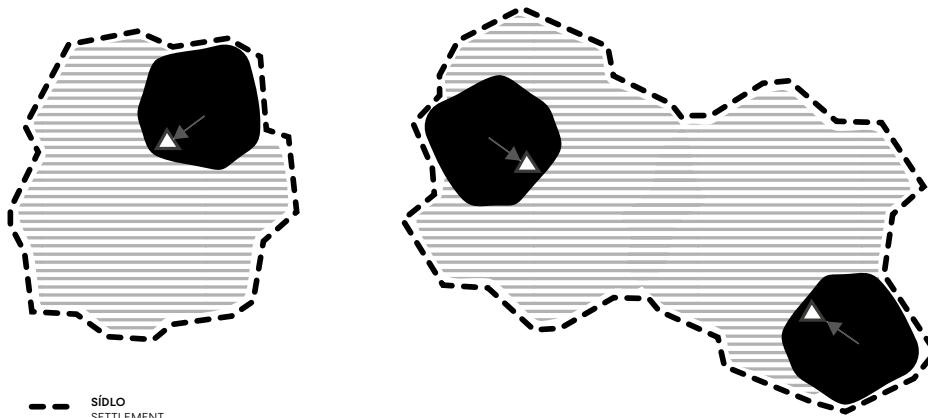
ovlivňuje vzorce pěšího pohybu, kvalita veřejných prostranství a jejich rozmístění ovlivňují vznik míst bezpečných a míst s rizikem kriminality, vzájemný vztah prostorů vytváří podmínky/příležitosti pro vznik center či dílčích center, která mají potenciál frekventovanosti.¹¹

Při šetření bylo využíváno nástrojů metody Space syntax, která staví na teorii grafů. Metodu sestavili Bill Hillier a Julienne Hanson s kolegy z Bartlett School of Architecture, University College of London. Metoda slouží k socioprosťorové analýze, která může být aplikována na široké spektrum zkoumaných rámců. Základní paradigma vychází z předpokladu, že sociokulturní procesy jsou ovlivňovány organizací a uspořádáním struktury, kde k nim dochází (zejména domů, ulic, náměstí), a zároveň že konfigurace prostoru je výsledkem sociokulturních procesů, resp. společenského uspořádání.¹² A to nejen blízkými strukturami, ale i odlehlými, které jsou součástí daného celku.¹³ Z čehož vyplývá, že kvalita prostředí je dána spíše vztahy jeho

prvků (objektů) než kvalitou prvků jako takových.¹⁴ Na základě tohoto poznání je možné s patřičnou přesností predikovat toky lidí v daném prostředí.

Výpočet integrace

V rámci analýz bylo využíváno tzv. integrace HH.¹⁵ Jedná se o ukazatel ve Space syntax, který je definován jako integrační hodnota axiálních linií v poloměru r (pro celé sídlo je využíváno tzv. globální integrace o poloměru n). Ukazatel integrace (integration, centralita) indikuje, kolik změn ve směru trasy musí jedinec udělat, aby dosáhl z daného místa (např. ulice) na všechny ostatní ulice z řešeného území při použití nejkratší trasy (ve smyslu nejmenšího počtu využitých ulic – změn směru). Segment s největší integrací (v metodě Space syntax s nejvyšší číselnou hodnotou) funguje jako centrální uzel (v tomto výzkumu je označován jako nejintegrovanejší centrum). Míra integra-

ce odráží „relativní dosažitelnost“ a lze ji využít při identifikaci centra či rozmístění služeb.¹⁶

Míra integrovanosti jednotlivých segmentů byla zjišťována pomocí programu DepthmapX. Při aplikaci ukazatele integrace dochází k rozlišení segmentů (axiálních linií) v závislosti na nejvyšší a nejnižší hodnotě integrace. Pro účely snadné identifikace nejvíce integrovaných míst uliční sítě byla míra integrovanosti segmentů znázorněna škálou 10 stejných frakcí a v závislosti na hodnotách segmentů byly jednotlivé segmenty uliční sítě k těmto intervalům přiřazeny. Nejnižší hodnota integrovanosti je reprezentována světle šedou, naopak nejvyšší je značena černou.

Z těchto důvodů probíhal předkládaný výzkum integrace suburbánních lokalit vzniklých při vesnických sídlech za pomoci ukazatele integrace ze sady nástrojů metody Space syntax.

Výběr zkoumaných území

Zkoumané obce byly vybrány z okresů geograficky sousedících s Prahou a Brnem, jelikož právě blízkost metropole má vliv na expanzi rezidenční suburbanizace do jejich zázemí. Řešeny byly obce, které vykazují výrazný rozvoj ve smyslu nárůstu počtu obyvatel a domů v relativních číslech. Relativní počty byly vybrány záměrně, aby byl zkoumán vliv suburbanizace na malé celky.

Výběrovým kritériem pro všechna území bylo zdvojnásobení počtu obyvatel a domů v daných obcích mezi roky 1991 a 2011. Data pro srovnání byla použita z výsledků SLDB.

Z výběrového kritéria vzešlo 45 obcí (v okrese Praha-západ 16, v okrese Praha-východ 26, v okrese Brno-venkov 3), z nichž k některým bylo nutné připojit jejich sousedící obce

(celkem 10 katastrálních území¹⁷) z důvodu zabránění vlivu hraničního efektu.

Struktura zkoumaných území

Pro výzkum stavebního rozvoje a jeho dopadů na obce po roce 1989 bylo zapotřebí identifikovat stavební rozvoj probíhající do té doby a odlišit jej od stavebního rozvoje poté. Tímto způsobem bylo sídlo rozděleno na jádro (území zastavěné do roku 1989) a suburbánní oblast (rozvoj od roku 1989).

Spolu s obcemi vybranými výběrovým kritériem byly řešeny i obce v jejich bezprostřední blízkosti, aby se předešlo vlivu hraničního efektu, jenž by ovlivnil výsledky získané nástrojem Space syntax.

V případě, že stavební rozvoj zapříčinil srůst sídel, byla tato sídla považována výzkumem za jedno sídlo (s více jádry; kde jádra znamenají lokality obcí rozvíjené do roku 1989).

V případě, že v sídle probíhal dramatický stavební rozvoj spojený se suburbanizací již před rokem 1989, byla tato sídla pro účely hypotézy vyjmuta, jelikož první hypotéza uvažuje stavební rozvoj po roce 1989.

Možnosti změny struktury sídla

Pro lepší představu zkoumaných vlastností ilustruji polohu nejlépe integrovaných míst v sídlech základními typy stavů, které mohou nastat při první hypotéze.

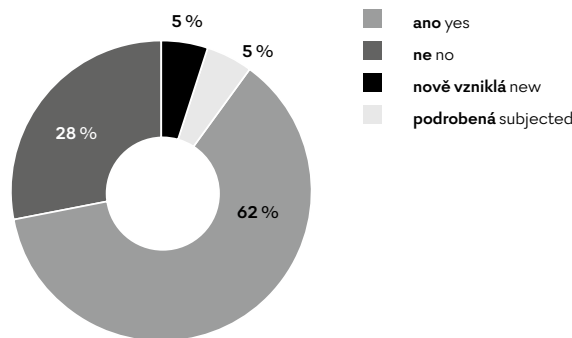
Obrázek ukazuje situaci nepřesunutí, kdy nedochází k přemístění centra dostupnosti. Stavební rozvoj v suburbánní oblasti neměl významný vliv na umístění centra. Situace je způsobena dobře integrovanou uliční sítí jádra, na kterou nemá vliv aditivní suburbánní oblast (ať už z hlediska menšího počtu segmentů v suburbanizované části zástavby, nebo horšího vzájemného propojení segmentů v této části).

Druhým stavem je posun nejintegrovanejšího místa v sídle způsobený vedením uliční sítě v rámci suburbánní oblasti a jejím napojením na historicky vzniklou starší síť. Nejintegrovanejší místo se i nadále nachází v jádrové části, ale posunulo se blíže k hranici se suburbánní oblastí.

Třetí možný stav nastává, pokud velikost ve smyslu počtu segmentů uliční sítě suburbánní oblasti a jejich vzájemná integrovanost způsobily vysunutí nejintegrovanejšího centra mimo jádro. Tento stav je ilustrován na obrázku. V případě dvou vzájemně polohou si blízkých obcí může docházet vlivem integrovanosti uliční sítě mezi nimi k vysunutí nejintegrovanejšího centra z jedné obce do druhé, kde může vzniknout nové společné centrum pro obě nyní prostorově propojená sídla.

Příprava dat uliční sítě

V případě první hypotézy, stanovení, zda došlo k přesunu nejintegrovanejšího místa, bylo zapotřebí identifikovat jeho polohu před rokem 1989. Tedy bylo nutné extrahovat tu část území, která vznikla před rokem 1989, porovnat ji se stavem katastrální mapy v roce 1989 a případně nuance upravit dle stavu v roce 1989. Ve verifikovaném výběru byla následně provedena analýza jeho integrovanosti. Dále byl proveden výzkum integrovanosti stávajících katastrálních map a výsledek byl porovnán s výsledkem integrovanosti území v roce 1989.

PLOŠNÝ ROZVOJ PŘESUNUL NEJINTEGROVANĚJŠÍ MÍSTO SÍDLA MIMO JÁDRO

LARGE-SCALE DEVELOPMENT SHIFTED THE MOST-INTEGRATED PLACE OUTSIDE THE CORE

Autor Author: Jan Mañas, 2020

Analýzy byly zpracovány s využitím aktuálních katastrálních map z ČÚZK (zpracování v období listopad 2018 až únor 2019). Pro potřeby analýz bylo nutné zajistit spojitost celé sítě dopravní infrastruktury v řešených územích i v těch, která byla doplněna pro zamezení vlivu hraničního efektu.¹⁴ Modifikace katastrálních map probíhala podrobnou editací v hladině hranic parcel. V případě společné analýzy více katastrálních území byly jejich katastrální mapy spojeny a spojitost byla zajištěna i v místech katastrálních hranic.

Dalším krokem bylo vytvoření axiální mapy v podkladových mapách, kde jednotlivé axiální linie (tj. úsečky přímé viditelnosti v uliční sítí) vyplnily prostor uliční sítě. Tento krok byl proveden v prostředí DepthmapX vo.6.0. Následně byla axiální mapa revidována dle nejaktuálnější ortofotomapy, zda jsou axiální linie vedeny relevantním prostorem, aby nedošlo k chybě při výpočtu.

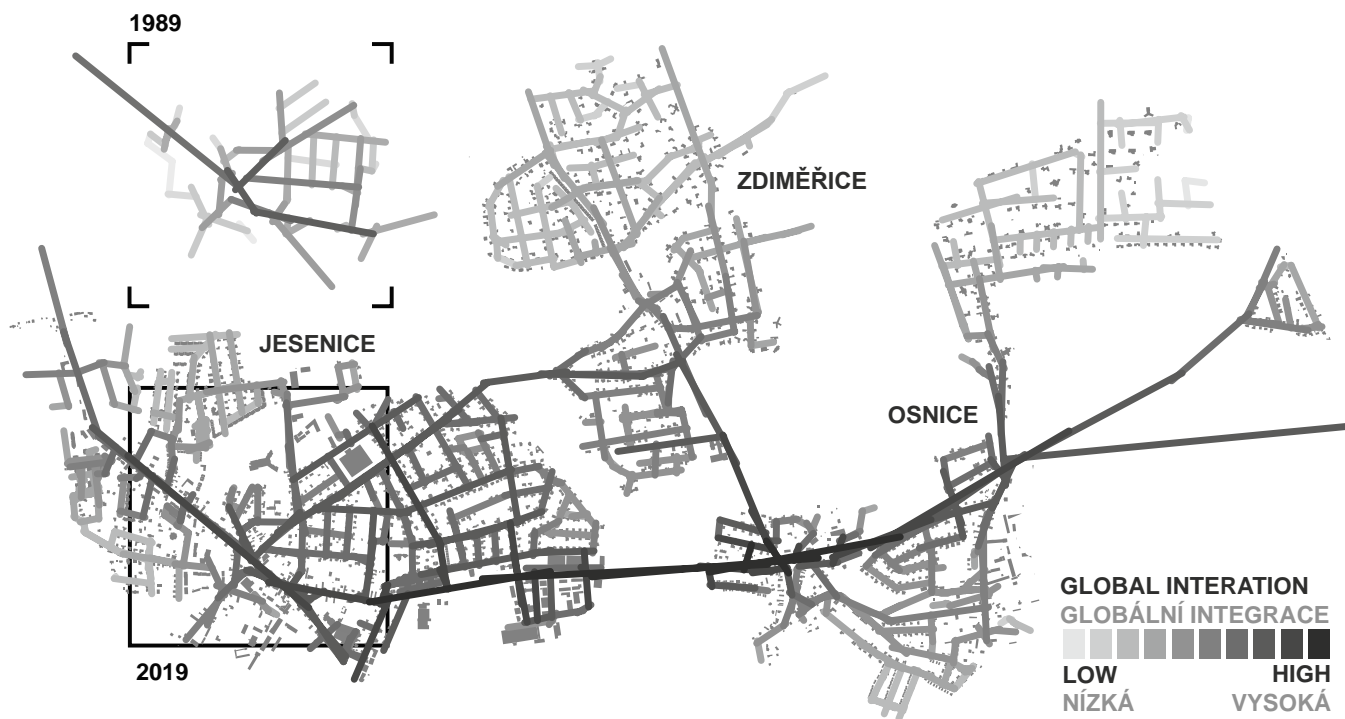
Výsledky

Přesun nejintegrovanejšího místa v sídle

Pro potřeby prověření sídel první analýzou bylo zapotřebí ze vzorku vyjmout Hostivici, Kamenici, Měšice, Zdiby a Zeleneč, jelikož v těchto sídlech měl na polohu nejintegrovanejších míst vliv dramatický stavební rozvoj ještě před rokem 1989.

U zbylých posuzovaných 64 částí sídel lze s jistotou tvrdit, že plošný rozvoj spojený s výstavbou po roce 1989 způsobil přesun nejintegrovanejšího místa, které se do té doby nacházelo na návsi či náměstí daného sídla.

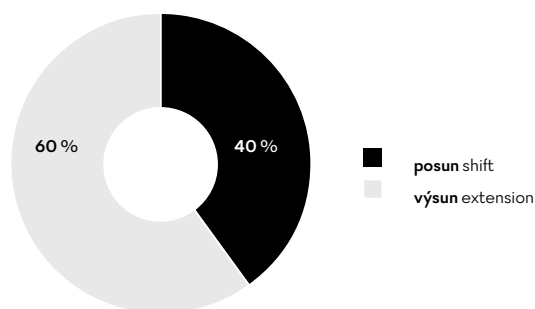
Ve třech případech (5 %) došlo k vytvoření nových částí obcí po roce 1989 (Hlubočinka a dvě bývalé chatové osady, kde část z nich byla konvertována na bydlení: Černíky, Zálepy). Tyto části nabývají hodnotu „nově vzniklá“ v níže uvedeném grafu. U těchto částí nelze říct, zda měl stavební rozvoj vliv na jejich nejintegrovanejší centrum, jelikož není možné porovnat stav před rokem 1989 a v roce 2019. Proto byly pro účely této hypotézy odděleny od ostatních zkoumaných lokalit, aby nebyl výsledek zkreslen.

INTEGROVANOST DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY OBCE JESENICE

INTEGRATION LEVEL OF THE TRANSPORT INFRASTRUCTURE OF THE SETTLEMENT (JESENICE)

Autor Author: Jan Mañas, 2020

ZPŮSOB PŘESUNU NEJINTEGROVANĚJŠÍHO MÍSTA

HOW THE POSITION OF THE MOST-INTEGRATED PLACE HAS SHIFTED

Autor Author: Jan Mañas, 2020

U obcí Želivec, Sulice a Nechánice došlo k přesunu nejintegrovanejšího místa do obce Kamenice (tj. byly „podrobeny“ obci Kamenice; hodnota 5 % v příloženém grafu). Kamenice je díky svému stavebnímu rozvoji po roce 1989 rozsáhlým územím, které je dobře integrované. Tím dochází k tzv. podrobení blízkých obcí, na které má integrovaná uliční síť Kamenice vliv. V obci samotné se tak nachází nejintegrovanejší místo, které je dominantní i pro obce v okolí Kamenice.

Jelikož bylo posuzováno více katastrálních území pro zabránění hraničního efektu, jak bylo nastíněno dříve, bylo zjištěno, že některým ze zkoumaných obcí k posunutí nejintegrovanejšího místa přispělo spojení několika částí sídel. Například u obce Šestajovice došlo vlivem srůstu s Klánovicemi k posunutí nejintegrovanejšího místa, které se dříve nacházelo na návsi, směrem ke Klánovicím po Revoluční ulici.

Typem srůstajících sídel po roce 1989 jsou například obce Jesenice spolu s Osnicí a Zdiměřicemi. Tyto tři lokality byly posuzovány jako jedno sídlo, jehož nejintegrovanejší místo se nyní nachází na křižovatce ulic Pražská a Hrnčířská.

V případech této obce reaguje komerční vybavenost na výsun nejintegrovanejšího místa (z Jesenice směrem k Osnici) a vysouvá se taktéž – nachází se v ulici s příznačným názvem Nákupní, která je paralelní s ulicí Říčanskou, jež navazuje na Pražskou ulici, která je nejintegrovanejším místem. Místo s komerční občanskou vybaveností je tak dostupnější pro celé sídlo.

Jak již bylo uvedeno v ilustračních schématech, je rozlišován přesun nejintegrovanejšího místa sídla na *posun* (kdy dojde k přemístění v rámci zástavby vzniklé do roku 1989) a *výsun* (kdy dochází k vysunutí nejintegrovanejšího místa do nově vzniklé oblasti). Z tohoto důvodu byl zkoumán charakter přesunutých

center, tedy těch, která jsou označena v první hypotéze jako „ano“ (62 %).

Jak je patrné z grafu, pokud v sídle dochází k přesunu nejin-
tegrovanějšího místa, pak ve většině případů z původního jádra
na návsí do nově vzniklé (suburbánní) oblasti.

Komerční vybavenost neintegrovanejších míst

U nově vzniklých míst s potenciálem vzniku centra s největší
integrací (62 %) bylo šetřeno, zda obsahují komerční občanskou
vybavenost, tedy zda trh reaguje a zda se na těchto místech
nachází vybavenost typu obchodu, restaurace atd.

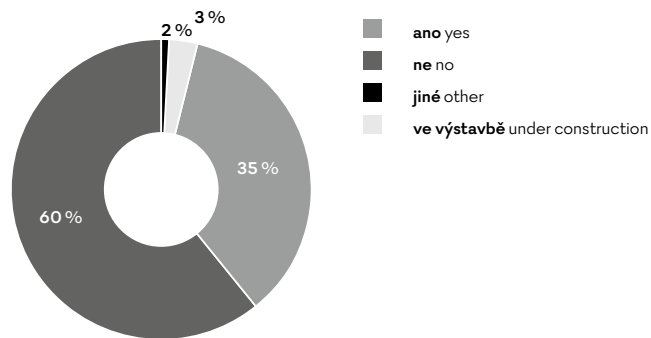
U většiny z nich bylo zjištěno, že trh na přesun nejin-
tegrovanějšího místa nereaguje, tedy nedochází k vymezování ploch
komerční vybavenosti a naplňování této funkce její realizací
v místech s nejvyšším potenciálem. V jednom případě se jedná
o lokalitu v Chýni, která je teprve v procesu výstavby, a tudíž
je její hodnocení z hlediska přítomnosti komerční vybavenosti
předčasné. Hodnota „Jiné“ označuje lokalitu Nehvizdky (část
obce Nehvizdy), která spadá do vedlejšího Záluží (část obce Če-
lákovice), a tudíž lze pro tuto část očekávat vymezování komerč-
ní vybavenosti v Záluží (mimo zkoumanou oblast).

Diskuze

Transformace uliční sítě, která zapříčinila přesun nejvíce in-
tegrovaných míst v suburbánních sídlech, byla šetřena pomocí
ukazatele integrace metody Space syntax. Tento způsob je
jedním z možných přístupů, které mohly být využity, avšak
vzhledem k objektivnímu přístupu a množství dat z více sídel se,
dle autora, jedná o neefektivnější metodu. Jak již bylo nastíněno
v článku dříve, došlo k měření snadnosti orientace při prostupu
prostorem. V případě detailního plánování jednoho sídla by při-
padala v úvahu možnost této metody v kombinaci s průmětem
časové či metrické vzdálenosti.

Výsledky práce mohou poskytnout nový úhel pohledu
na suburbia, nyní jako na sídla s novým centrem, které oproti
původnímu nevyužívá svého potenciálu. K novému centru, které
je nejdostupnějším místem pro celé sídlo, je tak třeba posuzovat
ostatní části sídla z jejich segregovanosti. V některých přípa-
dech mohou být nově vzniklé suburbánní oblasti integrovány
k novému sídelnímu centru lépe než původní (jádrové) části. Na
základě této možnosti se rozcházejí výsledky tohoto výzkumu
s výzkumem Sýkory,¹⁸ který označuje suburbánní plochy jako
(obecně) segregované.

Rozvojem (často excentrickým) nových lokalit suburbánní
zástavby při zachování původních prostorových struktur (nebo
bez řešení vzájemné provázanosti) dochází k různorodé prostoro-
vé skladbě. Vzorce uličních sítí jednotlivých lokalit, které vykazují
suburbánní vlastnosti, se neshodují, jejich vzájemné napojení
není přímé. Důsledky tohoto jevu způsobují, že nová zástavba je
často segregovaná vůči původním jádrům obcí. Forma excen-
trického rozvoje má na sídlo (polohu jeho neintegrovanejších
místa) dramatický vliv, je-li nově vzniklá uliční síť hustá a/nebo
jednoduchá a zároveň vzájemně dobře propojená. Naopak pozitiv-
ně pro posilování centra v jádru sídla může působit excentrický
rozvoj v případě, kdy jsou jednotlivé suburbánní oblasti navzájem
nepropojené a jejich uliční síť vychází z jádra sídla.

PŘÍTOMNOST KOMERČNÍ VYBAVENOSTI V NOVĚ NEJINTEGROVANĚJŠÍCH MÍSTECH

PRESENCE OF COMMERCIAL
AMENITIES IN THE NEWEST
MOST-INTEGRATED PLACES

Autor Author: Jan Mañas, 2020

Ve většině sídel rezonuje poznatek neprovázanosti uliční
sítě zástavby před a po roce 1989. Na tento jev upozorňuje např.
Temelová,¹⁹ která mj. zdůrazňuje problém v jeho dlouhodobém
zásahu do sídelní struktury.

Nevýhodou parametru, která se v šetřených sídlech příliš
neprojevila, nicméně při přenesení metody a její aplikaci na
jiné území by k projevu dojít mohlo, je, že Space syntax řeší
strukturu sídla, jeho dílčích částí. Neřeší už ale například vztah
k rozmístění obyvatel, tedy k intenzitě zástavby, jež může být
v různých částech sídla velmi různá, takže například přímé ulici
přidá stejnou váhu v případě, že je hustě i řídko obestavěna.
V případě posuzování integrovanosti za účelem plánování vy-
mezení vybavenosti je třeba na omezení pamatovat a při řešení
jej zohlednit. Pro odlišení či zpřesnění integrovanosti uliční sítě
je vhodné parametr *n* globální integrace zaměřit s parametrem
pro lokální integraci, kterým může být typicky parametr 3 pro
chodce a parametr 5 pro automobilovou dopravu.²⁰

Koncentrický rozvoj sídla ve většině případů přispívá k po-
silování dominantní role jádra, resp. neintegrovanejších místa,
které tak nemění svou polohu. Často se uplatňující malý počet
křivolakých ulic suburbánní oblasti nemá výrazný vliv na výsuv
neintegrovanejších místa, čímž se tyto suburbánní oblasti stá-
vají hůře integrovanými částmi sídla.

Závěr

Výzkum se zaměřil na suburbánní oblasti kolem dvou největších
českých měst, kde identifikoval neintegrovanejší místa a zkou-
mal využívání jejich potenciálu.

Výsledky ukazují, že v suburbanizovaných sídlech dochází
po roce 1989 ve většině případů transformací uliční sítě k přesu-
nu nejvíce integrovaného místa. Onou transformací je myšlena
změna, resp. rozšíření uliční sítě o část náležející suburbánní
oblasti, která svým uličním vzorcem ovlivňuje vlastnosti uliční
sítě celého sídla.

Bylo zjištěno, že rozvoj zástavby a uliční sítě obhospodařující oblasti vzniklé po roce 1989 transformoval celá sídla včetně polohy jejich jader. Původní jádra obcí ve většině případů přicházejí o dominantní postavení a jejich do té doby nejintegrovanejší centra (návsí, náměstí) sehrávají z prostorového hlediska už jen roli (v lepším případě) center lokálních.

Neintegrovanejší místa byla vysunuta do nově vzniklých částí sídel, kde však převážně svého potenciálu nevyužívají oproti původnímu místům, kde i nyní nacházíme ve většině zkoumaných obcí komerční vybavenost. Komerční vybavenost tedy ze setrvačnosti ve většině případů zůstává na místech, která se neshodují s místy s vysokým potenciálem kumulace toků obyvatel sídla, a zároveň na místech, kde je potenciál vysoký, nedochází k vymezení ploch s komerční vybaveností.

V některých šetřených sídlech je ovšem možné realizaci komerční občanské vybavenosti sledovat, nicméně její umístění je spíše důsledkem nahodilého výsledku než plánovaného záměru, který by uvažoval potenciál integrovanosti daného místa v sídle.

Na základě této metody lze predikovat – navrhnout – místa s potenciálem pro komerční občanskou vybavenost a zároveň optimalizovat stávající řešení tak, aby bylo dosaženo co největšího navrhovaného efektu. Tedy posilování stávajících sídelních center; a v případě přesunu těchto center aby se jednalo o vědomý, plánovaný proces, s nímž bude souviset vymezení nových míst v územním plánu pro (mimo jiné) komerční vybavenost.

Ze zjištění přesunu nejvíce integrovaného místa plyne potřeba analýzy, která by se zaměřila na nová nejintegrovanejší místa – centra – a to, jak jsou vnímána jejich účastníky.

ING. JAN MAŇAS

KATEDRA APLIKOVANÉ
GEOINFORMATIKY A ÚZEMNÍHO
PLÁNOVÁNÍ
FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA
V PRAZE

Kamýcká 129, 165 00 Praha
Česká republika

manasj@fpz.czu.cz

1 JACKSON, Jiřina, 2002. Urban sprawl. In: *Urbanismus a územní rozvoj*. (6), s. 21 – 28; OUŘEDNÍČEK, Martin a PULDOVÁ, Petra, 2009. *Změna sociálního prostředí v zázemí Prahy. Suburbanizace: sborník ze semináře AUÚP: Beroun, 23. – 24. 4. 2009*. 1. vyd. Brno: Ústav územního rozvoje, s. 75 – 79; HNLIČKA, Pavel, 2012. *Sídelní kaše: otázky k suburbaní výstavbě kolonií rodinných domů: urbanismus do kapsy*. 2. dopl. vyd. Brno: Host, s. 15 – 74.

2 SÝKORA, Luděk, 1999. Changes in the internal spatial structure of post-communist Prague. *GeoJournal*. **49**(1), s. 79 – 89. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/41147402>. s. 84; SÝKORA, Luděk, 2003. Suburbanizace a její společenské důsledky / Suburbanization and Its Social Consequences. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*. **39**(2), s. 217 – 233.

3 VAUGHAN, Laura, JONES, Catherine, GRIFFITHS, Sam a HAKLAY, Mordechai, 2010. The spatial signature of suburban town centres. In: Hanson, J. *The Journal Of Space Syntax (JOSS)*. 1. London: UCL (University College London), s. 77 – 91; MAJOR, Mark a DALTON, Ruth, 2018. *The syntax of city space: American urban rids*. New York: Routledge, s. 82 – 105.

4 HNLIČKA, Pavel, 2005. *Sídelní kaše: otázky k suburbaní výstavbě kolonií rodinných domů*. Brno: ERA, s. 41 – 75.

5 HILLIER, Bill, 1999. Centrality as a process: accounting for attraction inequalities in deformed grids. *URBAN DESIGN International* [online]. **4**(3 – 4), [cit. 21. 9. 2020]. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1057/udi.1999.19>, s. 107 – 127; JANATKA, Marek, 2011. Vliv suburbanizace na území České republiky. In: *Člověk, stavba a územní plánování V*. Praha: Fakulta stavební ČVUT v Praze, s. 24 – 33.

6 ZDRÁHALOVÁ, Jana, 2015. Transformace vnitřního města v období postsocialismu, Případová studie Holešovice, Praha, *Architektúra e-urbanizmus* **49**(3-4), s. 169.

7 HILLIER, B., HANSON, J. a GRAHAM, H., 1987. Ideas are in things: an application of the space syntax method to discovering house genotypes. *Environment and Planning B: Planning and Design*. **14**(4). Dostupné také z: <http://epb.sagepub.com/lookup/doi/10.1068/b140363>, s. 363 – 385.

8 HILLIER, Bill, 2007. *Space Is the Machine: A Configurational Theory of Architecture*. London: Space Syntax. Dostupné také z: <http://discovery.ucl.ac.uk/3881/1/SITM.pdf>, s. 20.

9 Připojená katastrální území: Praha-západ: Lhota od Dolních Břežan, Horní Jirčany; Praha-východ: Sulice, Sibřina, Sluštice, Květnice, Klánovice, Strančice, Klecany; Brno-venkov: Lelekovice, Ivanovice, Troubsko.

10 Obec Vestec nebyla zahrnuta do výzkumu z důvodu, že nemá prozatím digitalizované katastrální území, které je pro postup výzkumu klíčovým.

11 SSL, 2014. Space Syntax Network. SPACE SYNTAX LIMITED. *Space Syntax Network* [online]. [cit. 10. 11. 2018]. Dostupné z: <http://www.spacesyntax.net/>.

12 AL-SAYED, K., TURNER, A., HILLIER, B., IIDA, S. a PENN, A., 2014. *Space Syntax Methodology*. London: Bartlett School of Architecture, UCL, s. 5 – 88.

13 HILLIER, B., HANSON, J. a GRAHAM, H., 1987. Ideas are in things: an application of the space syntax method to discovering house genotypes. *Environment and Planning B: Planning and Design*. **14**(4). Dostupné také z: <http://epb.sagepub.com/lookup/doi/10.1068/b140363>, s. 363 – 385; HAINC, Jaromír, 2015. *Nové obytné soubory jako potenciální vnitřní periferie města. Případová studie pražských obytných souborů postavených v letech 1990–2010*. Praha: Disertace. České vysoké učení technické v Praze. Fakulta architektury. Ústav urbanismu. Vedoucí práce Jan Jehlík, s. 28 – 110.

14 Hillier, B., 2007, s. 101 – 123.

15 HILLIER, Bill a HANSON, Julienne, 1984. *The Social Logic of Space*. New York: Cambridge University Press, s. 26 – 183.

16 ROSSE, Anna, SCHWANDER, Christian, CZERKAUER, Claudia a DAVIDEL, Raluca, 2011. Vztahy: Space Syntax. In: *ERÁ21: Generace měst*. Brno: ERA group, s. 50 – 53.

17 Zeleneč sestává ze dvou katastrálních území: Zelenče a Mstětice. Mstětice byly pro potřeby výzkumu zanedbány, jelikož zde došlo k expanzi zejména ploch pro skladování a výrobu a ploch využívaných golfovým zařízením; u ploch pro bydlení nedošlo k větším změnám.

18 Sýkora, L., 2003, s. 217 – 233; SÝKORA, Luděk, 2001. Proměny prostorové struktury Prahy v kontextu postkomunistické transformace. *Regionální vývoj: specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie*. Praha: DemoArt, s. 127 – 166.

19 TEMELOVÁ, Jana. Suburbanizace a fyzické prostředí. *Suburbanizace.cz*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 2008, s. 30 – 37.

20 LERMAN, Y., ROFÉ, Y. a OMER, I., 2014. Using space syntax to model pedestrian movement in urban transportation planning. *Geographical Analysis*. **46**(4). Blackwell Publishing Inc., s. 392 – 410; Hillier, B., 2007, s. 113, 123.

A&U

ARCHITEKTÚRA & URBANIZMUS

ČASOPIS PRE TEÓRIU
ARCHITEKTÚRY A URBANIZMU

JOURNAL OF ARCHITECTURAL
AND TOWN-PLANNING THEORY

Ročník Volume LIV
Číslo Number 3 – 4 / 2020

REDAKČNÁ RADA EDITORIAL BOARD
prof. Dr. Ing. arch. HENRIETA MORAVČÍKOVÁ
predsedníčka chairwoman
Fakulta architektúry STU, Bratislava
Historický ústav SAV, Bratislava

prof. Mag. phil. Dr. phil. MATTHIAS BOECKL
Universität für angewandte Kunst Wien

doc. PhDr. DANA BOŘUTOVÁ, PhD.
Filozofická fakulta UK, Bratislava

prof. Ing. arch. MATÚŠ DULLA, DrSc.
Fakulta architektúry ČVUT, Praha

doc. Ing. arch. PAVEL HALÍK, CSc.
Fakulta umění a architektury TUL, Liberec

doc. Dr. Ing. arch. SONJA IFKO
Fakulteta za arhitekturo Univerza v Ljubljani

doc. PhDr. PETR KRATOCHVÍL, CSc.
podpredseda deputy chairman
Ústav dějin umění AV ČR, v. v. i., Praha

prof. Ing. arch. KAREL MAIER, CSc.
Fakulta architektúry ČVUT, Praha

prof. Ing. arch. ÁKOS MORAVÁNSZKY, PhD.
Institut für Geschichte und
Theorie der Architektur ETH, Zürich

Dr. PÁL RITOÓK
Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi
Dokumentációs Központ, Budapest

Mgr. PETER SZALAY, PhD.
hlavný redaktor managing editor
Historický ústav SAV, Bratislava

prof. Ing. arch. KARIN ŠERMAN, PhD.
Arhitektonski fakultet Sveučilište u Zagrebu

prof. Ing. arch. VLADIMÍR ŠLAPETA, DrSc.
Fakulta architektúry, VUT, Brno

prof. Ing. arch. ROBERT ŠPAČEK, CSc.
Fakulta architektúry STU, Bratislava

prof. PhDr. ROSTISLAV ŠVÁCHA, PhD.
Ústav dějin umění AV ČR, v. v. i., Praha

M. arch. Ing. arch. MARIA TOPOLČANSKÁ, PhD.
Akademie výtvarných umění v Praze

prof. Ing. arch. PETR URLICH, CSc.
Stavební fakulta ČVUT, Praha

doc. Ing. arch. PETR VORLÍK, PhD.
Fakulta architektúry ČVUT, Praha

ADRESA REDAKCIE EDITORIAL ADDRESS
ARCHITEKTÚRA & URBANIZMUS
Historický ústav SAV
P. O. Box 198, Klemensova 19, 814 99 Bratislava, SK
IČO 166944
www.architektura-urbanizmus.sk
e-mail: architektura-urbanizmus@savba.sk

REGISTROVANÉ V INDEXED AND ABSTRACTED IN
Thomson Reuters Arts and Humanities Citation Index,
Current Contents – Arts & Humanities, SCOPUS,
RIBA journal index, CEOL, EBSCO

VYDÁVA PUBLISHED BY
© Historický ústav SAV, Bratislava, december 2020
TLAČ PRINTED BY
VEDA, vydavateľstvo SAV
Centrum spoločných činností SAV, Bratislava

ROZŠIRUJE DISTRIBUTED BY
o.z. reflektor
Šancová 17, 811 05 Bratislava
Mediaprint-Kapa Pressegrasso, a.s.
Stará Vajnorská 9, 831 04 Bratislava

VYCHÁDZA POLROČNE PUBLISHED SEMIANNUALLY
EV 3179/09, ISSN 0044 8680

REDAKCIA EDITOR
Dagmar Slámová

JAZYKOVÁ REDAKCIA EDITING
Katarína Jostičová (SK), Pavlína Zelničková,
Martina Mojzesová (CZ)

PREKLADY TRANSLATIONS
Martin Tharp (ENG), Eliška Mazalanová (SK)

GRAFICKÁ ÚPRAVA LAYOUT
Juraj Blaško

OBÁLKA COVER
Juraj Blaško, **foto**, photo Herta Hurnaus, Slovenský národný
archív Bratislava

ROČNÉ PREDPLATNÉ
SUBSCRIPTION RATE
18 € + **poštovné** postage 13,80 € / EU
25 € / **mimo EU** outside EU
Objednávky SR a ČR
subscription SR and ČR
www.ipredplatne.sk,
ostatné krajiny other countries
www.architektura-urbanizmus.sk

CENA JEDNÉHO VÝTLAČKU
SINGLE ISSUE PRICE
9 €

ARCHITEKTÚRA & URBANIZMUS

Časopis Architektúra & urbanizmus uverejňuje štúdie z oblasti teórie architektúry a urbanizmu. Zameriava sa na súčasný stav, históriu, filozofiu a kultúru architektúry a urbanizmu, na otázky ich umeleckého charakteru a na teóriu ich technickej stránky. Zaoberá sa vzťahom architektúry a urbanizmu k umeniu, technike a k životnému prostrediu. Publikuje výsledky sociológie a psychológie architektúry a urbanizmu, sociálnej ekológie, výsledky výskumov z oblasti techniky prostredia a z iných disciplín, ktoré prispievajú k rozvoju teoretického poznania v architektúre a urbanizme. Zaoberá sa ďalej metódami hodnotenia a kritiky architektonickej a urbanistickej tvorby a hodnotením význačných architekto, architektonických diel a období. Publikuje príspevky o výučbe architektúry a urbanizmu, recenzie odborných kníh, ako aj informácie a správy o dôležitých vedeckých podujatiach. Časopis Architektúra a urbanizmus vydáva Historický ústav Slovenskej akadémie vied v spolupráci s Ústavom dejín umění Akademie věd České republiky.

ARCHITEKTÚRA & URBANIZMUS

The journal Architektúra & urbanizmus provides a forum for the publication of papers on theory of architecture and town-planning. The attention is mostly concentrated on the recent state, history, philosophy and culture of architecture and town-planning, as well as on the problems of their art nature and on the theory of their technical aspects. The published papers deal with the relation of architecture and town-planning to art, technology and environment. They also present research results of architecture and town-planning sociology and psychology, social ecology, environment technology and of other theoretical disciplines which contribute to the development of the theoretical knowledge in architecture and town-planning. The papers further deal with methods of appreciation and criticism of architectural and town-planning activities, as with appreciation of outstanding architects, architektonic works and periods. Papers on architecture and town-planning education, book reviews and information on scientific meetings are involved. The quarterly is published by the Institute of History of the Slovak Academy of Sciences in cooperation with the Art History Institute of the Academy of Sciences of Czech Republic.

Obsah Content

VEDECKÉ ŠTÚDIE SCIENTIFIC STUDIES

154 Evangelia Chatzikonstantinou, Fereniki Vatavali
**HOUSING PRODUCTION AND ENERGY USE IN GREECE
INSIGHTS FROM HISTORY AND NEW SOCIAL
CHALLENGES**

BYTOVÁ VÝSTAVBA A SPOTREBA ENERGIÍ
NÁHLADY Z HISTÓRIE A NOVÉ SOCIÁLNE VÝZVY

166 Emina Zejnilović, Erna Husukić
**SARAJEVO MEMORIES – THE CITY
OF SUBLIME DISORDER**
PAMÄŤ SARAJEVA – MESTO VZNEŠENEJ
NEUSPORIADANOSTI

180 Andrea Gimeno Sánchez
**ENVIRONMENTAL IDEAS COOPTED:
ARARAT EXHIBITION, STOCKHOLM, 1976**
KOOPTÁCIA ENVIRONMENTÁLNYCH IDEÍ:
VÝSTAVA ARARAT, ŠTOKHOLM, 1976

196 Mariann Simon, Sarah Ben Salem
**THE BEAUTY OF THE
NEW MODERN LIFE AND TECHNOLOGY
THE SURVIVAL OF SOCIALIST ARCHITECTURE
IN THE BUDAPEST CITY CENTRE**
KRÁSA NOVÉHO MODERNÉHO ŽIVOTA A TECHNOLÓGIE
PREŽÍVANIE SOCIALISTICKEJ ARCHITEKTÚRY
V CENTRE BUDAPEŠTI

208 Monika Mitášová, Marian Zervan
**THE INTERPRETATION OF ARCHITECTURE
AS A METHODOLOGICAL PROBLEM**
INTERPRETÁCIE ARCHITEKTÚRY
AKO METODOLOGICKÝ PRŮBLÉM

224 Matúš Biššan
**ARCHI-TEKTONIKA VEĽKOROZPONOVÉHO
SKELETOVÉHO SYSTÉMU INTEGRO
KONCEPT OTVORENEJ ARCHITEKTONICKEJ
FORMY REPREZENTOVANÝ SÉRIOU OBCHODNÝCH
DOMOV PRIOR**
THE ARCHI-TECTONICS OF THE INTEGRO
LONG-SPAN SKELETAL SYSTEM
THE CONCEPT OF AN OPEN ARCHITECTURAL
FORM REPRESENTED BY THE SERIES OF PRIOR
DEPARTMENT STORES

240 Eva Borecká
**URBANIZÁCIA ZA MESTOM MEDZIVOJNOVÉ BÝVANIE
NA BRATISLAVSKÝCH KRAMÁROCH**
URBANIZATION OUTSIDE THE CITY INTERWAR HOUSING
IN THE BRATISLAVA SUBURB KRAMÁRE

FÓRUM FORUM
252 Jan Mañas
**VLIV STAVEBNÍHO ROZVOJE NA POLOHU A PODOBU
CENTER MALÝCH OBCÍ – VYHODNOCENÍ POMOCÍ
METODY SPACE SYNTAX**
THE INFLUENCE OF BUILDING DEVELOPMENT ON THE
LOCATION AND FORM OF THE CENTERS OF RESIDENTIAL
COMMUNITIES – AN EVALUATION USING SPACE SYNTAX

261 Marie Davidová
**MOI ET LEC: DÝCHAJÍCÍ STĚNY V ARCHITEKTONICKÉ
PERFORMANCI METABOLISMU MĚST**
MOI ET LEC: BREATHING WALLS IN THE ARCHITECTURAL
PERFORMANCE OF A CITY'S METABOLISM

RECENZIE REVIEWS
269 Katarína Smatanová
**REWRITING THE HISTORY OF SHAPING LANDSCAPES
IN THE GLOBAL SOUTH: THE ROLE OF EASTERN
EUROPEAN PROFESSIONALS**
PREPISANIE DEJÍN ŤAŽISKOVÝCH KRAJÍN GLOBÁLNEHO
JUHU: ROLA VÝCHODOEURÓPSKYCH EXPERTOV

272 Mária Novotná
(NE)LIEČENÁ ARCHITEKTÚRA
(UN)TREATED ARCHITECTURE

275 Gabriela Smetanová
PREMENA PREDSTÁV O DOMOVE
TRANSFORMATION OF THE IDEAS OF HOME

